

УДК 336.71

Примостка Людмила Олександрівна,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту банківської діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
Email: prim@kneu.kiev.ua

ДЕРЖАВНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено структурні зрушення в банківському секторі України, які відбулися після фінансової кризи 2008-09 років. Проаналізовано динаміку державного капіталу в банківській системі України. Встановлено, що в країнах Єврозони частка державного капіталу складає менше 10 %, тоді як у більшості країн пострадянського простору залишається досить високою (до 50 % і вище). В Україні в докризовий період цей показник становив 8 %, а протягом наступних п'яти років зріс до 18,2 % (01.01.2014 р.). Аналіз ефективності діяльності банків з державною формою власності показав, що вони мають нижчі показники прибутковості активів і капіталу порівняно з приватними банками. Це свідчить про недостатньо ефективне використання державних коштів, тому участь держави в капіталі банківської системи України запропоновано обмежити 15 %. Нарощування частки державного банківського капіталу негативно впливає на якість банківських послуг, призводить до заполітизованості банківського сектору та зниження якості кредитних портфелів, провокує неконтрольоване зростання рівня ризиків.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: капітал, державні та квазідержавні банки, структура банківського капіталу, ефективність.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема активізації банківської діяльності з урахуванням її значення для стабільного та збалансованого розвитку економіки особливо актуалізується в період економічних потрясінь. У сучасних умовах банки суттєво впливають на розвиток реального сектора економіки, що обумовлює пріоритетність зміцнення банківської системи як важливої складової реформування економіки та забезпечення конкурентоспроможності держави. В інфраструктурі фінансового ринку України банківський сектор залишається основним і найвпливовішим учасником. Так, 93,6 % сукупних активів фінансових установ сконцентровано саме в банківській системі. Небанківські фінансові установи мають у розпорядженні 6,4 % активів, зокрема 4,15 % належить страховим компаніям, близько 2 % — креди-

тним спілкам, недержавним пенсійним фондам та інститутам спільного інвестування.

Як наслідок, що негативні наслідки глобальної фінансової кризи найбільше проявилися саме в банківському секторі. Слід визнати, що кризові явища стали каталізатором реструктуризації банківського сектору. Насамперед, це виявилось в динамічному зростанні частки держави в сукупному капіталі та активах банків України. У зв'язку з цим виникло питання щодо визначення оптимального рівня участі держави у банківському секторі, який би, з одного боку, дозволяв забезпечити фінансову стабільність банківської системи, особливо в періоди турбулентності, а з іншого — не перетворював банківську систему в інструмент реалізації політичних рішень за рахунок бюджетних коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку банківського сектору, зростання рівня його капіталізації, дослідженню процесів концентрації та реструктуризації в банківській сфері, посиленню банківського регулювання та нагляду присвячені праці багатьох науковців, зокрема таких як С. Аржевітін, О. Барановський, З. Васильченко, О. Вовчак, Г. Карчева, І. Лютий, А. Мороз, В. Міщенко, С. Наumenкова, С. Савлук, М. Драгі, М. Квінтін, М. Тейлор, П.Роуз, Дж. Сінкі та інші [1—4]. Разом з тим очевидно, що світова фінансова криза 2008–2009 рр. висунула нові виклики банкам, пов'язані, насамперед, із забезпеченням їх стабільності та надійності. Так, у сучасних умовах актуалізуються проблеми посилення банківського регулювання та нагляду, а також активізації участі держави в управлінні банківським капіталом.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Оскільки активізація процесів реструктуризації банківського сектору відбулася порівняно недавно, а суттєве зростання частки державного капіталу в банківській системі України розпочалося в 2009—2010 роках, то питання щодо його ефективності об'єктивно ще не стало предметом окремих наукових досліджень і розвідок. Тому питання щодо подальшого нарощування чи скорочення участі держави в банківському капіталі залишається відкритим, а отже потребує окремих наукових досліджень. Широкої наукової дискусії вимагає й обґрунтування політики держави щодо вибору ефективних заходів підтримання стабільності банківської системи України.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є виявлення ефективності функціонування державного капіталу в банківській системі України та обґрунтування подальших дій держави щодо нарощування чи скорочення частки в структурі банківського капіталу.

Завдання дослідження: виявити структурні зрушення в банківському секторі України, які відбулися після фінансової кризи 2008—2009 рр.; проаналізувати динаміку частки державного капіталу в банківській системі України; оцінити участь держави в банківському секторі провідних країн світу; порівняти міжнародний та вітчизняний досвід щодо залучення державного капіталу в банки; оцінити ефективність функціонування державних банків; обґрунтувати доцільність нарощування чи скорочення державної частки в банківській системі України.

Виклад основного матеріалу. Історично склалося, що в банківській системі України впродовж тривалого періоду функціонувало два державних банки — ПАТ «Державний ощадний банк України» та ПАТ «Державний експортно-імпортний банк України», які були створені за рішенням Кабінету Міністрів України, капітал сформований з коштів державного бюджету, а державі належить 100 % статутного капіталу. Частка державних банків була незначною і на 01.01.2001 року становила 6,6 % в сукупному банківському капіталі та 11,9 % в загальних активах банківської системи. Впродовж 2001—2008 років до початку фінансової кризи спостерігалася тенденція зниження цих показників до рівня 5,3 % і 8 % (на 01.01.2008 р.) відповідно, що було обумовлено, насамперед, нарощуванням капітальної бази та активів приватних банків інші [6, 7]. Однак, під час фінансової кризи та в посткризовий період держава надала значну фінансову підтримку «Ощадбанку» та «Укресімбанку» задля збереження стабільності всієї банківської системи. В результаті частка статутного капіталу двох державних банків впродовж двох років зросла більше, ніж утричі, і становила 17,98 %, а частка активів — 14,4 % (на 01.01.2012 р.).

З метою попередження банкрутства окремих банків, подолання наслідків фінансової кризи, забезпечення стабільності банківського сектору та підтримання довіри суспільства до банків уряд прийняв рішення про рекапіталізацію окремих банків за участю держави. Так, на початку 2009 року Національний банк України надав пропозиції Міністерству фінансів України щодо участі

держави в капіталізації семи банків — «Родовід Банк», «Імекс-банк», «Фінанси і кредит», «Укрпромбанк», «Укргазбанк», «Акціонерний комерційний банк «Київ», «Надра».

Усі ці банки відповідали законодавчо встановленим нормам і критеріям участі держави в процесі капіталізації банківських установ. Так, у цих банках частка коштів фізичних осіб становила 2 % від загального обсягу залучених банками коштів населення, а частка активів перевищувала 1 % від сукупних активів банків України. Це давало підстави віднести їх до групи банків, які відіграють значиму роль у соціально-економічному розвитку країни та окремих регіонів. За результатами діагностичного обстеження, проведеного незалежними аудиторськими компаніями, було прийнято рішення про участь держави в капіталізації трьох банків — ОАТ АБ «Укргазбанк», ПАТ «Родовід Банк», «Акціонерний комерційний банк «Київ». Початково на це було спрямовано 9,4 млрд грн бюджетних коштів, а згодом здійснено докапіталізацію ще на суму 15,8 млрд грн. У підсумку загальна сума бюджетних коштів, вкладених державою у статутний капітал цих трьох банків, склала понад 25 млрд грн [3, с. 283—285].

У результаті рекапіталізації трьох банківських установ за участю держави в банківській системі України утворилася нова група банків — банки з істотною державною часткою (квазідержавні банки). Це ПАТ «Акціонерний комерційний банк «Київ», у якому 99,94 % акцій належить державі в особі Міністерства фінансів України, ПАТ «Родовід Банк» — 99,99 % участі, ОАТ АБ «Укргазбанк» — 92,99 % участі держави. У процесі прийняття рішення про рекапіталізацію банків передбачалося, що після стабілізації фінансового сектору відбудеться продаж державного пакету акцій і вкладені кошти будуть повернуті до бюджету. Однак ці прогнози не виправдалися, оскільки незважаючи суттєве вливання капіталу та значні обсяги отриманих кредитів рефінансування, ці банки так і не змогли забезпечити ефективне функціонування, отримати достатні прибутки та підвищити ринкову вартість своїх акцій. За оцінками експертів, від продажу акцій банків до бюджету б надійшло втричі менше коштів, ніж було вкладено, тому продаж державного пакету акцій так і не відбувся.

На цей час серед трьох квазідержавних банків лише один — ОАТ АБ «Укргазбанк» — зміцнив своє фінансове становище, відновив клієнтську базу і вже у 2010 році отримав прибутки. Так, станом на 1.10.2010 чистий прибуток «Укргазбанк» склав

11 476 тис. грн, тоді як АКБ «Київ» мав збитки в сумі 226 055 тис. грн, а збитки ПАТ «Родовід Банк» становили 4 208 753 тис. грн. Таким чином, два з трьох рекапіталізованих державою банків не досягли поставлених цілей, менеджмент цих банків неефективний, а вартість державного пакету акцій постійно зменшується. Протягом наступних двох років ситуація дещо покращилася. Так, станом на 01.01.2014 року прибуток «Укргазбанку» склав 1 001 973 тис. грн, прибуток «Родовід Банк» становив 4 131 тис. грн, АКБ «Київ» мав збитки в сумі 70 298 тис. грн [7]. Такий стан справ зумовлює зростання загрози значних втрат державних коштів, вкладених у статутні капітали цих банків, а також ставить під сумнів вчасне повернення наданих цим банкам кредитів рефінансування. Серед причин такого становища не останнє значення має неналежний рівень контролю з боку держави за діяльністю цих банків і цільовим використанням наданих коштів.

Щодо «Укргазбанку», на цей час розглядається питання про можливе приєднання до нього «Брокбізнесбанку», який наприкінці 2013 року опинився на межі банкрутства і в ньому було введено тимчасову адміністрацію. Цілком очевидно, таке приєднання автоматично погіршить фінансове становище «Укргазбанку», зведе нанівець всі позитивні досягнення останніх років і відкине його у групу збиткових і неефективних банків. Прийняття подібних рішень свідчать про неефективність дій держави як власника в банківській сфері.

Крім квазідержавних банків, у банківській системі України до групи банків з державною формою власності належить ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку» (УБРР), де власником 99,99 % капіталу є Державна інноваційна фінансово-кредитна установа. Однак і цей банк не виконав покладеної на нього місії, державні кошти були використані неефективно, а 80 % профінансованих банком проектів не були визнані інноваційними.

У 2012 р. було створено ще одну банківську установу з державною формою власності — ПАТ «Державний земельний банк», у якому державі належить 100 % статутного капіталу. Також у банківській системі функціонує два банки з суттєво нижчою державною часткою — це ПАТ «Комерційний банк «Хрещатик», в якому 24,79 % належить Київській міській держадміністрації, і ПАТ «Акціонерний комерційний банк «Новий», де 18,33 % статутного

капіталу володіє Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне».

Таким чином очевидно, що участь держави в банківському капіталі постійно і впевнено зростає. Про це свідчить й аналіз структури статутного капіталу банків України з державною та приватною формами власності (табл. 1). Якщо до фінансової кризи 2008—09 рр. участь держави в сукупному капіталі банківської системи України була незначною і складала в середньому 6,08 % (1999—2007 рр.), то в посткризовий період тенденція змінилася і державна частка почала стрімко зростати. Так, впродовж 2009 року цей показник зріс удвічі, і склав 16,75 %, а в 2011 р. становив уже 22,68 %. Частка держави в сукупному статутному капіталі банків України протягом 2009—14 років зросла в 6 разів, з 5,47 % (на 01.01.2008 року) до 33,125 % (на 01.01.2012 року) з подальшим незначним зниженням до 31,4 % станом на 01.01.2014 р. [6, 7]. Таке стрімке зростання частки державного капіталу було продиктовано, насамперед, необхідністю підтримання фінансової стабільності банківського сектору.

Таблиця 1

**СТРУКТУРА СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ
ЗА ФОРМАМИ ВЛАСНОСТІ, %***

№	Групи банків	01.01.2008	01.01.2012	01.01.2014
1	Ощадбанк, Укрексімбанк	5,3	17,98	17,46
2	Квазідержавні банки	0	15,09	13,81
3	УБРР, Держзембанк	0,17	0,055	0,13
4	Приватні банки	94,53	66,875	68,6
5	Усього	100	100	100

* Розраховано автором за джерелом [5]

Тенденцію до збільшення державної частки в банківському капіталі слід оцінити позитивно з погляду підвищення фінансової стійкості банківської системи в цілому, однак практика показує, що державні банки на завжди ефективні, а управлінські рішення нерідко приймаються під дією не економічних, а політичних чинників. Тому закономірно виникає питання щодо оптимального рівня участі держави в банківському секторі. Порівняння дер-

жовної частки в банківських активах різних країн світу за даними ЄБРР показало, що цей показник варіюється в досить широкому діапазоні — від 96,3 % у Туркменії до 0 % у Литві, Естонії, Грузії, Вірменії (табл. 2).

Таблиця 2

УЧАСТЬ ДЕРЖАВИ В АКТИВАХ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ (2009 р.)*

№	Країни з часткою >10 %	Частка, %	№	Країни з часткою <10 %	Частка, %
1	Туркменія	96,3	1	Киргизія	9,9
2	Білорусь	77,9	2	Молдова	9,1
3	Узбекистан	67,6	3	Таджикистан	7,2
4	Росія	54,2	4	Словенія	7,2
5	Азербайджан	42,5	5	Румунія	5,6
6	Туреччина	30,5	6	Хорватія	4,4
7	Латвія	19,5	7	Угорщина	3,5
8	Польща	18,3	8	Чехія	2,9
9	Сербія	16,0	9	Болгарія	2,0
10	Україна	11,5	10	Македонія	1,2

* Складено за джерелами [2, с. 265].

Порівняння двох груп країн (з часткою держави в активах банківського сектору більше 10 % і менше 10 %) показує, що країни Єврозони переважно знаходяться в другій групі, де частка капіталу складає менше 10 %. Більшість країн пострадянського простору перебувають у першій групі, де частка держави залишається досить суттєвою. Україна в докризовий період перебувала в групі країн з незначною державною часткою (8 % станом на 01.01.2008 р.), однак у наступний період перейшла в першу групу. Протягом наступних п'яти років частка держави в сукупних активах банків України продовжувала зростати і на 01.01.2014 року становила 18,2 % [6, 7].

Слід визнати, що в країнах, де частка держави в банківському секторі залишається досить суттєвою, кризові явища хоч і мали місце, проте їх наслідки не настільки значними, щоб перерости в

банківську кризу. Проте це свідчить досвід Росії, де цей показник перевищує 50 %. Цю тенденцію підтверджує і перебіг фінансової кризи в Китаї, де процес реформування банківського сектора не торкнувся державного капіталу, частка якого залишається досить значною [5]. Так, сукупні активи державних банків і трьох так званих «політизованих» банків становлять 57,4 % активів банківського сектору Китаю (табл. 3). Така суттєва участь держави в управлінні банківським сектором Китаю дозволила звести до мінімуму негативний вплив глобальної фінансової кризи 2008 року, принаймні вкладники та клієнти китайських банків не відчували її наслідків на собі, як це було в Україні в період масового відтоку депозитів населення (жовтень 2008 року — перше півріччя 2009 року).

Таблиця 3

СТРУКТУРА КРЕДИТНО-ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КИТАЮ (2010 р.), %

№	Кредитно-фінансові установи	Активи	Кредити	Депозити
1	Державні комерційні банки	48,4	43,2	53,3
2	Акціонерні комерційні банки	18,4	19,4	17,5
3	«Політизовані» банки	9	15,6	0,9
4	Міські комерційні банки	6,5	7	7,5
5	Міські кредитні кооперативи	0,1	0,1	0,2
6	Сільські кредитні кооперативи	7,8	6	9,7
7	Іноземні банки	2,1	2,5	0,9
8	Фінансові компанії	1,5	1,9	1,7
9	Поштовий ощадний банк	3,4	1,4	4,9

Таким чином, можна зробити висновок, що загальних правил щодо участі держави в банківському секторі не існує, а кожна країна вирішує це питання залежно від історичної традиції, рівня соціально-економічного розвитку, політичної ситуації, фінансового потенціалу держави та менталітету населення країни. Відтак очевидно, що аналіз міжнародного досвіду щодо визначення оптимальної участі держави в банківській системі не дає однозначної відповіді на це питання.

В Україні фінансова криза суттєво вплинула на фінансові результати діяльності українських банків, які за підсумками 2009 року мали збитки в сумі 38 450 млн грн, які стали найбільшими за весь період функціонування банківської системи України, починаючи з 1991 року. Це перевищило суму прибутків, одержаних банківською системою за п'ять попередніх років. Банкам не вдалося уникнути значних збитків, спричинених різким погіршенням якості кредитного портфеля внаслідок неповернення кредитів. Протягом наступних трьох років (2009—2011 рр.) банківська система мала збитки, і лише в 2012 році вдалося подолати негативні наслідки кризи і отримати прибутки в сумі 4899 млн грн. За підсумками 2013 року банки України хоча й отримали сукупний прибуток у сумі 1 436 млн грн, проте це в п'ять разів менше, ніж у до кризові роки (7 304 млн грн за підсумками 2008 року). Такий прибуток міг би характеризувати діяльність однієї банківської установи середнього розміру. Наприклад, «Приватбанк» за підсумками 2013 року отримав прибуток у сумі 1873,4 млн грн, що на 238 млн грн перевищує сукупний прибуток банків України [6, 7].

Для виявлення ефективності діяльності державних та квазідержавних банків проаналізуємо показники прибутковості їхніх активів та капіталу, а також порівняємо отримані результати з показниками діяльності приватних банків, близьких до них за розмірами (табл. 4).

Таблиця 4

**АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ДЕРЖАВНИХ
ТА КВАЗІДЕРЖАВНИХ БАНКІВ**

(на 01.01.2014 р.)*

№	Назва банку	Прибуток, тис. грн	ROA, %	ROE, %
1	Ощадбанк	678 784	0,65	3,31
2	Укрексімбанк	198 616	0,21	1,09
3	Укргазбанк	1 001 973	4,21	22,15
4	Родовід банк	-70 298	-0,79	-1,94
5	Київ	4 131	0,19	0,52

* Розраховано автором за джерелом [7]

Найближчі за обсягами активів та капіталу до «Ощадбанку» та «Укресімбанку» банківські установи з приватною формою власності — це «Приватбанк» і «Дельта банк», де показники прибутковості активів (ROA) становлять 0,87 % і 0,55 % відповідно, а показники прибутковості капіталу (ROE) — 9, 22 % і 9,1 %. Перевищення показників прибутковості приватних банків над аналогічними показниками державних банків свідчить про недостатньо ефективне використання державних коштів. Високі показники діяльності «Укргазбанку» отримано за рахунок повернення боргів і кредиторської заборгованості, яка раніше була списана. Тому такий високий рівень прибутку має тимчасовий характер. Крім того, за умови приєднання «Брокбізнесбанку» отримані позитивні результати «Укргазбанку» будуть нівельовані, внаслідок чого його ринкова вартість різко знизиться. Це ж стосується й двох інших квазідержавних банків, адже один з них збитковий, а інший має низькі показники діяльності. Це означає, що уряд не зможе продати державний пакет акцій цих банків за прийнятною ринковою ціною і повернути кошти до бюджету.

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Проведене дослідження свідчить про низьку ефективність діяльності держави як власника в банківській сфері. Тому тенденцію до збільшення кількості державних банків, які функціонують на загальних засадах і по-суті перетворюються на звичайні комерційні банки, слід охарактеризувати як несприятливу. Тому участь держави в капіталі банківської системи України слід обмежити рівнем 15 %, а подальше її нарощування визнати недоцільним. Досвід розвинених країн і вже накопичений вітчизняний досвід свідчать, що нарощування частки державного банківського капіталу негативно впливає на якість банківських послуг, призводить до заполітизованості банківського сектору та зниження якості кредитних портфелів, провокує неконтрольоване зростання рівня ризиків.

З іншого боку, державні банки орієнтовані на виконання функцій фінансового агента уряду, реалізацію соціальних програм, досягнення цілей соціально-економічного розвитку, вони користуються високою довірою у населення і є невід'ємною структурною складовою банківської системи. Тому подальші наукові дослідження слід зосередити на пошуках шляхів підвищення ефективності управління державним банківським капіталом.

Бібліографічний список

1. Регулирование банковской деятельности в Украине и России в условиях глобализации: монография / М.И. Дыба, О.А. Звонова, Л.А.Примостка и др. — К.: КНЭУ, 2013. — 380 с.
2. *Лютый І.О.* Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг: монографія / І.О. Лютый. О.М. Юрчук. — К.: Знання, 2011. — 357 с.
3. *Карчева Г.Т.* Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України: монографія / Г.Т. Карчева. — К.: НАН України: Ін-т економіки та прогнозування, 2012. — 520 с.
4. *Савлук С.М.* Економічний капітал банку: призначення та методи розрахунку // Електронний ресурс. — Режим доступу до матеріалів: <http://dspace.academy.sumy.ua>.
5. *Куликов А.Г.* Россия и Китай: пути модернизации / Куликов А.Г., Куликов Е.Г. // Деньги и кредит. — 2011. — №5. — С. 27—36.
6. Основні показники діяльності банків України // Вісник НБУ. — 2010—2014 рр.
7. Структура активів, зобов'язань та власного капіталу, прибутки та збитки банків України на 1 січня 2014 року // Вісник НБУ. — 2010—2014 рр.

References

1. Regulirovanie bankovskoi deiatelnosti v Ukraine i Rossii v usloviiakh globalizatsyi [Regulation of banking activity in Ukraine and Russia in terms of globalization]: monohrafiia / M. Y. Dyba, O. A. Zvonova, L. A. Primostka i dr. — K.: KNEU (2013). — 380 p. [In Russian]
2. *Liutyi, I. O.* Bankivski instytuty v umovakh hlobalizatsii rynku finansovykh posluh [Banking institutions in terms of globalization of the market of financial services]: monohrafiia / I. O. Liutyi, O. M. Yurchuk. — K.: Znannia (2011). — 357 p. . [In Ukrainian]
3. *Karcheva, Kh.T.* Efektyvnist funktsionuvannia ta perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy [Effectiveness of functioning and perspectives of development of banking system in Ukraine]: monohrafiia / Kh. T. Karcheva. — K.: NAN Ukrainy: In-t ekonomiky ta prohnzuvannia (2012). — 520 p. [In Ukrainian]
4. *Savluk, S. M.* Ekonomichnyi kapital banku: pryznachennia ta metody rozrakhunku [Economic capital of a bank: purpose and methods of calculation] // [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://dspace.academy.sumy.ua>. [In Ukrainian]

5. Kulikov, A. Kh. Rossiia i Kitai: puti modernizatsii [Russia and China: ways of modernization]. / A. Kh. Kulykov, E. Kh., Kulykov // Dengi v kredit. — 2011. — №5. — P. 27-36. [In Russian]

6. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy [Main indicators of banking activity in Ukraine]. // Visnyk NBU. — 2010-2014. [In Ukrainian]

7. Struktura aktyviv, zoboviazan ta vlasnoho kapitalu, prybutky ta zbytky bankiv Ukrainy na 1 sichnia 2014 roku [Structure of assets, liabilities and equity, revenues and losses of ukrainian banks for 1st of January 2014]. // Visnyk NBU. — 2010-2014. [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 23 червня 2014 р.

УДК 336.71

Примостка Людмила Александровна,

д-р екон. наук, професор,

заведуючий кафедрою менеджмента

банковской деятельности,

ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

Email: prim@kneu.kiev.ua

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ В БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ

АННОТАЦИЯ. В статье исследуются структурные сдвиги в банковском секторе Украины, которые имели место после финансового кризиса 2008-2009 годов. Проанализирована динамика государственного капитала в банковской системе Украины. Выявлено, что в странах Еврозоны доля государственного капитала составляет менее 10 %, тогда как в большинстве стран постсоветского пространства остается достаточно высокой (до 50 % и выше). В Украине в докризисный период этот показатель составлял 8 %, а в течении последующих пяти лет вырос до 18,2 % (01.01.2014 г.). Анализ эффективности деятельности банков с государственной формой собственности показал, что их показатели доходности активов и капитала ниже по сравнению с аналогичными показателями частных банков. Это свидетельствует о недостаточно эффективном использовании государственных средств, поэтому участие государства в капитале банковской системы Украины предложено ограничить 15 %. Наращивание доли государственного банковского капитала негативно влияет на качество банковских услуг, приводит к политизированности банковского сектора и снижению качества кредитных портфелей банков, провоцирует неконтролируемый рост уровня рисков.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: капитал, государственные и квазигосударственные банки, структура банковского капитала, эффективность.

УДК 336.71

Prymostka Lyudmyla Oleksandrivna,

Doctor of Sciences (Economics), Professor,

Head of Department of banking activity management

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

(54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03680, Ukraine)

Email: prim@kneu.kiev.ua

STATE CAPITAL IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

ABSTRACT. *Structural changes in banking sector of Ukraine that took place after financial crisis in 2008-2009 are examined in the article. Dynamics of state capital in banking system of Ukraine is analyzed. It is defined that a share of state capital makes less than 10 % in the countries of Eurozone, while in majority of countries of «postsoviet» region it is still quite high (up to 50 % and more). This index made 8 % in Ukraine before the crisis period and during the next 5 years it grew to 18,2 % (01.01.2014). Analysis of efficiency of activity of state-owned banks demonstrated that they have lower indexes of profitability of assets and capital comparing to the private banks. This evidences that state funds are used not efficiently enough, hence participation of state in the banking system of Ukraine is suggested to be decreased to 15 %. Enlarging the share of state banking capital has a negative influence on the quality of banking services, causes politicization of banking sector and worse quality of credit portfolios, leads to uncontrolled rise of hazard level.*

KEY WORDS: *capital, state and quasi-state banks, structure of banking capital, efficiency.*